

Opleidingseisen obstetrie-verpleegkundige

Datum: 1 september 2021
Versie: 2.1

Auteur: projectgroep opleidingseisen CZO Flex Level in samenwerking met CZO
opleidingscommissie moeder-kindzorg
Beheerder document: secretaris opleidingscommissie moeder-kindzorg
Datum vastgesteld: 1 september 2021
Vastgesteld door: mevrouw J. Deggens (directeur-bestuurder CZO)
Aantal pagina's: 18

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Deskundigheidsgebied	4
2.1 Typering van het cluster	4
2.2 Typering specifieke context	4
2.3 Typering zorgvrager	4
2.4 Complexiteit van de aard van het werk.....	4
2.5 Beroepshouding	5
3. Eindtermen	7
3.1. Entrustable Professional Activities (EPA)	7
3.2 CanMEDS	7
CanMEDS 1: Vakinhoudelijk handelen	8
CanMEDS 2: Communicatie	10
CanMEDS 3: Samenwerking	12
CanMEDS 4: Kennis en wetenschap	13
CanMEDS 5: Maatschappelijk handelen	14
CanMEDS 6: Leiderschap.....	14
CanMEDS 7: Professionaliteit.....	15
4. Specifieke bepalingen	17
4.1 Instroomeisen.....	17
4.2 Dienstverband en leerarbeidsovereenkomst	17
4.3 Eisen praktijkleersituatie.....	17
Bronnen.....	18
Bijlage: toelichting op de opleidingseisen	19

1. Inleiding

De CZO-opleidingseisen worden samengesteld in een tripartite overleg (opleidingscommissies) van werkgevers, zorgprofessionals en opleiders. De directeur-bestuurder CZO stelt de opleidingseisen vast.

De opleidingseisen:

- Vormen de basis voor het civiel effect (landelijk erkend certificaat, diploma). Het CZO sluit hiermee zoveel mogelijk aan bij een landelijk en internationaal stelsel van initiële- en post initiële opleidingen (mbo, hbo, wo). Daarom staat er informatie in de opleidingseisen die duidelijk maakt hoe een opleiding zich verhoudt tot een breder stelsel.
- Maken duidelijk hoe de opleiding samenhangt met andere opleidingen binnen het CZO-opleidingsstelsel.
- Geven het CZO minimale eisen voor het toezicht, zodat zij kan beoordelen in hoeverre wordt opgeleid conform de opleidingseisen.
- Stellen de minimale norm voor de theorie- en praktijkcomponent bij het vormgeven van de opleiding. De eisen maken in grote lijnen duidelijk waartoe een student minimaal moet worden opgeleid.

De opleidingseisen bestaan uit een beschrijving van:

- deskundigheidsgebieden
- eindtermen
- specifieke bepalingen

Deze opleidingseisen zijn onderdeel van een nieuw stelsel van CZO-opleidingen. Dit stelsel is nog in ontwikkeling, hetgeen betekent dat in 2021 nog aanvullingen komen op de opleidingseisen, waaronder een studiepuntensystematiek.

In een aparte toelichting bij deze opleidingseisen staat een nadere uitleg. Neem deze informatie goed door voordat u aan de slag gaat met de opleidingseisen.

Aan de totstandkoming van deze opleidingseisen hebben meegewerkt:

- projectgroep opleidingseisen CZO Flex Level;
- CZO-opleidingscommissie moeder-kindzorg.

2. Deskundigheidsgebied

2.1 Typering van het cluster

De CZO erkende opleidingen zijn door CZO Flex Level ingedeeld in vier clusters:

- acute zorg
- langdurige zorg
- medisch ondersteunend
- moeder-kindzorg

De opleiding tot obstetrieverpleegkundige is een van de opleidingen in het cluster moeder-kindzorg.

Andere opleidingen in dit cluster zijn:

- kinderverpleegkundige
- highcare-kinderverpleegkundige
- intensivacare-kinderverpleegkundige
- highcare-neonatologieverpleegkundige
- intensivacare-neonatologieverpleegkundige

2.2 Typering specifieke context

De obstetrieverpleegkundige werkt op de polikliniek of op de verpleegafdeling van de zorgorganisatie of in trans- en extramurale settings. De obstetrie-afdelingen vormen een multidisciplinaire werkomgeving met uitersten in emotionele ervaringen van en met zorgvragers, samenhangend met geboorte en verlies.

Patiëntencategorieën binnen het cluster moeder-kindzorg zijn (aanstaande) ouders, pasgeborenen, kinderen en jongeren. De obstetrieverpleegkundige heeft binnen het cluster moeder-kindzorg niet alleen het individu 'moeder' of 'kind' als zorgvrager maar het hele gezin dat zich als systeem presenteert.

2.3 Typering zorgvrager

De obstetrieverpleegkundige draagt zorg voor de zwangere, barend of kraamvrouw en de pasgeborene, al dan niet ziek. De zorg voor de pasgeborene betreft niet high care of Intensive Care. Deze vallen binnen moeder-kindzorg onder de specialisaties HCN en ICN.

2.4 Complexiteit van de aard van het werk

Voor de complexiteit van het werk van de obstetrieverpleegkundige zijn de volgende punten van belang:

- Het verlenen van zorg aan een (kwetsbare) zwangere vrouw, de barend vrouw en de kraamvrouw met een medische indicatie c.q. psychosociale indicatie, waarbij het risico op complicaties aanwezig is, in een voorspelbare en onvoorspelbare zorgsituatie.
- Het verlenen van zorg aan de pasgeborene, waarbij het risico op complicaties aanwezig is, in een voorspelbare en onvoorspelbare situatie.
- Het verlenen van zorg aan en assisteren bij de opvang van de vitaal bedreigde 'natte' pasgeborene.
- De obstetrieverpleegkundige heeft niet alleen de pasgeborene en (kwetsbare) zwangere vrouw, de barend vrouw en de kraamvrouw met een medische c.q. psychosociale indicatie als zorgvrager.
- Maatschappelijke veranderingen, zoals veranderende normen en waarden rondom seksualiteit, voortplanting en wetenschappelijke ontwikkelingen zoals preventief onderzoek, gentherapie,

voortplantingsgeneeskunde en fertiliteitbehandelingen hebben direct invloed op de dagelijkse zorgvragen.

- Tijdens de uitvoering van het zorgproces schept de obstetrieverpleegkundige de voorwaarden voor en ondersteunt ouders/verzorgers en/of naasten in het voeren van de regie en het zelfmanagement. De obstetrieverpleegkundige leert de ouders/verzorgers en/of naasten de eventueel uit te voeren behandeling en zorg. Zorgprocessen dienen gericht te zijn op zelfmanagement in plaats van op wat de ouders/verzorgers en/of naasten niet (meer) zelf kunnen. 'Zelfredzaam als het kan' en 'samen redzaam als het moet' - 'zorg zo nodig, waar nodig'.
- Ethische vraagstellingen rondom zwangerschapsafbreking en behandeling van vroeg geborenen.
- De gezondheidssituatie van de zorgvrager kan snel wisselen waardoor de zorg weinig voorspelbaar van karakter is. De obstetrieverpleegkundige moet daarbij omgaan met situaties waarin een afweging van schade aan de moeder en schade aan het kind nodig is.
- Ondersteuning en stimulering van de hechtingsrelatie tussen ouders en pasgeborene tijdens de zwangerschap, de baring en de kraambedperiode en wanneer de zieke pasgeborene op de neonatale c.q. couveuse-afdeling ligt.

2.5 Beroepshouding

De student:

- Toont een professionele en respectvolle omgang (direct en indirect) met collega's, zorgvragers en hun naasten, rekening houdend met eventuele beperkingen.
- Toont verpleegkundig leiderschap.
- Stelt zich verantwoordelijk op in het hanteren van de grenzen van de eigen deskundigheid als gespecialiseerde verpleegkundige binnen de moeder-kindzorg; vraagt tijdig om assistentie.
- Is in staat eigen behoefte aan psychosociale zorg in te schatten en vraagt waar nodig hulp bij de verwerking van traumatiserende gebeurtenissen.
- Draagt bij aan de continuïteit en kwaliteit van zorg. Daarnaast is de obstetrieverpleegkundige zich ervan bewust dat de zorgvrager zich beweegt in de acute ketenzorg en weet wat van belang is op andere plekken in de keten.
- Reflecteert voortdurend en methodisch op het eigen handelen ten aanzien van de zorgvrager en de samenwerkingspartners, in relatie tot de beroepscode en beroepswaarden.
- Werkt aan de ontwikkeling van de eigen deskundigheid en die van de eigen beroepsgroep door kennis te zoeken, te delen en bij te dragen aan praktijkgericht onderzoek.
- Bevordert de gezondheid van de zorgvrager(s). Dit betreft niet enkel zorggerelateerde preventie, maar ook collectieve preventie.

Supervisioniveaus

De student wordt opgeleid tot supervisieniveau 4 'zelfstandig uitvoeren'. De te behalen supervisieniveaus zijn beschreven in de EPA's.

In de zorgpraktijk worden dagelijks ad-hoc beslissingen genomen over welke professionele activiteiten een student mag uitvoeren. Hierbij zal een begeleider afwegen of de vaardigheden van de student passen bij de situatie en of eventuele risico's acceptabel zijn¹. Om deze beslissingen expliciet en voor iedereen inzichtelijk te maken worden hierbij vijf niveaus van supervisie onderscheiden².

¹ Ten Cate en Wijnen-Meijer, 2018

² Ten Cate et al, 2015, Ten Cate en Wijnen-Meijer, 2018

De mate van supervisie neemt gedurende de opleiding af en uiteindelijk mag de student op niveau 4 de EPA geheel zelfstandig uitvoeren.

	Supervisieniveau
1	Student mag observeren, maar de EPA niet uitvoeren
2	Student mag de EPA uitvoeren onder directe supervisie, waarbij de supervisor fysiek aanwezig is in dezelfde kamer
3	Student mag de EPA uitvoeren onder indirecte supervisie, waarbij supervisor niet fysiek aanwezig is, maar wel snel beschikbaar als dat nodig is
4	Student voert een EPA geheel zelfstandig uit
5	Student verleent supervisie op deze EPA aan junior studenten

3. Eindtermen

3.1. Entrustable Professional Activities (EPA)

Eindtermen zijn geformuleerd volgens het CanMeds-model. De CanMeds zijn geoperationaliseerd in EPA's en andere leeractiviteiten (zie de toelichting op de opleidingseisen).

De student ontvangt het CZO-diploma obstetrieverpleegkundige indien theorie en praktijk met goed gevolg zijn doorlopen en de student bekwaam is verklaard op supervisieniveau 4 voor de kern-EPA's. Kern-EPA OBS 9 vormt hierop een uitzondering: deze wordt minimaal bekwaam verklaard op niveau 3.

Nr.	Kern-EPA's
OBS01	Zorg verlenen aan een zwangere patiënt met een medische indicatie in een voorspelbare situatie
OBS02	Zorg verlenen aan een zwangere patiënt met een medische indicatie in een onvoorspelbare situatie
OBS03	Zorg verlenen aan en assisteren bij een barende in een voorspelbare zorgsituatie
OBS04	Zorg verlenen aan en assisteren bij een barende in een onvoorspelbare zorgsituatie
OBS05	Zorg verlenen aan een kraamvrouw in een voorspelbare situatie
OBS06	Zorg verlenen aan een kraamvrouw in een onvoorspelbare situatie
OBS07	Zorg verlenen aan de pasgeborene in een voorspelbare situatie
OBS08	Zorg verlenen aan een pasgeborene in een onvoorspelbare zorgsituatie
OBS09	Zorg verlenen aan een obstetrische patiënt bij perinatale sterfte en een pasgeborene in de palliatieve fase
OBS10	Zorg verlenen aan en assisteren bij de opvang van de vitaal bedreigde 'natte' pasgeborene vanaf 24 weken zwangerschapsduur

Samenhang en opbouw van de EPA's

De studenten beginnen met OBS01, OBS03, OBS05 of OBS07. Daarna kunnen naar keuze overige EPA's volgen. Hierbij gelden de volgende afhankelijkheden:

- OBS02 kan worden afgerond wanneer OBS01 is toevertrouwd.
- OBS04 kan worden afgerond wanneer OBS03 is toevertrouwd.
- OBS06 kan worden afgerond wanneer OBS05 is toevertrouwd.
- OBS08 kan worden afgerond wanneer OBS07 is toevertrouwd.
- OBS09 kan worden afgerond wanneer OBS06 is toevertrouwd.
- OBS10 kan worden afgerond wanneer OBS08 is toevertrouwd.

3.2 CanMEDS

In totaal zijn er zeven competentiegebieden:

1. Vakinhoudelijk handelen
2. Communicatie
3. Samenwerking
4. Kennis en wetenschap
5. Maatschappelijk handelen
6. Leiderschap
7. Professionaliteit

CanMEDS 1: Vakinhoudelijk handelen

Het ontwikkelen van competenties in het uitvoeren van methodische werkprocessen. Zorg verlenen in voorspelbare tot weinig onvoorspelbare zorgsituaties aan de zwangere, de barende, de kraamvrouw, de pasgeborene en het daaraan verbonden gezin.

Verzamelen en interpreteren van gegevens

De obstetrie-verpleegkundige:

- 1.1. Vormt zich bij de zwangere en de ongeborene gedurende de zwangerschap, de barende en haar nog ongeboren kind, alsmede de kraamvrouw en haar gezonde pasgeborene of de pasgeborene met gezondheidsproblemen in (on)voorspelbare situaties, op basis van de (hetero)anamnese, een gedetailleerd beeld van de gezondheidsproblematiek van de zorgvrager. Formuleert de verpleegkundige diagnose, verzamelt continu en systematisch directe en indirecte gegevens en stelt op basis hiervan de benodigde verpleegkundige zorg bij.

Aandachtspunten zijn:

- het kort-cyclische karakter van de zorgsituatie;
- de typerende kenmerken van de (keten)zorg en de invloeden; daarvan op de zorgvrager en sociaal systeem.

Plannen van zorg

- 1.2. Plant op systematische wijze de zorg op alle complexiteitsniveaus, stelt prioriteiten in verpleegkundige interventies. Beargumenteert de keuze van interventies en prioriteitstelling en geeft (pro)actieve ondersteuning aan het medische beleid en dat van andere disciplines. Doet dit aan de hand van de gestelde acute en/of levensbedreigende gezondheidsproblemen. Stelt zo nodig het zorgplan bij.

Aandachtspunten zijn:

- Wel/niet medisch gediagnosticeerd.
- Stabiliteit van de vitale functies.
- Actuele gezondheidstoestand.
- Bijkomende pathologie, comorbiditeit en leefstijl.
- Onvoorspelbaarheid en snelle verandering van de gezondheidsproblemen.
- Continue aanpassing van de verpleegkundige interventies in samenhang met het medische beleid.
- Continue zorg voor zowel de moeder als het (ongeboren) kind.
- Leeftijd, culturele en spirituele achtergrond.
- Sociale kaart; gezin, hulpverlening, sociaal netwerk.
- Zwangerschap, bevalling en het begin van het ouderschap als 'life event'.
- Mate van emotionele ondersteuning.
- Mate van communicatie.
- Betrokken disciplines.

Uitvoeren van zorg en bewaking

- 1.3. Voert op verantwoorde en doeltreffende wijze de verpleegkundige zorg uit ook als geen standaarden of behandelingsvoorschriften voorhanden zijn en verleent zorg aan de (in)stabiele zorgvrager in zorgsituaties waarbij een of meerdere vitale functies bedreigd kunnen zijn die leiden tot:
- Shared decision making.
 - Intensieve ondersteuning en bevordering van zelfzorg en zelfmanagement.
 - Gebruik maken van de principes van positieve gezondheidszorg³.
 - Aanpassing van de verpleegkundige interventies rekening houdend met culturele en spirituele achtergrond.
 - Ondersteuning bij onderzoek en behandelingen.
 - Ondersteuning of assistentie bieden bij zowel fysiologische als pathologische partus.
 - Reduceren van angst, stress of pijn.
 - Farmacotherapeutische behandeling.
 - Adequaat optreden in een acute of onvoorspelbare situatie.
 - Een situatie waarin de zorgvragers zo min mogelijk last ondervinden van apparatuur, instrumentarium en omgevingsfactoren.
 - Borgen van veiligheid van de zorgvragers.
 - Bevorderen van de hechtingsrelatie tussen ouders en pasgeborene.
 - Ondersteunen en bevorderen van een goede voedingsopname bij de pasgeborene door middel van borst- of kunstvoeding.
 - Normale leef- en ontwikkelpatroon van de pasgeborene stimuleren en de ouders daarbij ondersteunen.
 - Het normale leef- en ontwikkelpatroon van het moeder- en ouderschap stimuleren en de ouders daarbij ondersteunen.
 - Informatie geven over seksualiteit.
 - Verlenen van emotionele ondersteuning/begeleiding van verlies en rouwprocessen.
 - Inschakelen van en samenwerken met verschillende betrokken disciplines zowel intra- als extramuraal.
- 1.4. Observeert, signaleert en bewaakt bij de moeder en de pasgeborene op alle complexiteitsniveaus gezondheidsbedreigende symptomen op fysiek, psychisch en sociaal gebied. Neemt op basis van deze signalen voorzorgsmaatregelen om gezondheidsbedreigingen en complicaties te voorkomen of te beperken.

Heeft permanent aandacht voor infectiepreventie, microbiële resistentieproblematiek en factoren in de omgeving van de pasgeborene die een (levens)bedreiging (kunnen) vormen en voorkomt verspreiding.

Specifieke aandachtspunten zijn:

- (Kruis)infecties.
- Naleven richtlijnen infectiepreventie.
- Preventie en behandeling van stress en pijn.

³ Huber, M. et al. (2015)

- 1.5. Observeert en signaleert gezondheidsbedreigende symptomen op fysiek, psychisch en sociaal gebied op alle complexiteitsniveaus van de moeder en pasgeborene. Geeft begeleiding en voorlichting aan de ouders en diens naasten.

Aandachtspunten zijn:

- Ingrijpende medische behandelingen.
- Cultuur en ziektebeleving van de (aanstaande) ouders en (ongeboren) pasgeborene en diens naasten.
- Mentale (gedrags)veranderingen bij zorgvragers die langdurig opgenomen zijn.
- Technische omgeving van de werksetting.
- Signaleren, begeleiden en reduceren van pijn en/of stress.
- Reduceren van (doods)angst bij zowel zorgvrager als diens naasten.
- Begeleiden in de laatste levensfase en bij (dreigend) bij overlijden.

- 1.6. Voert technische handelingen uit ten behoeve van de behandeling.

- Complexe- en multiële technische apparatuur en instrumenteel-technische voorzieningen

Aandachtspunten zijn:

- Het uitvoeren en gemotiveerd afwijken van geldende protocollen, richtlijnen en procedures op alle complexiteitsniveaus.
- Het effectief toepassen van informatietechnologie en verwerking van zorgdata in de eigen werksetting.

- 1.7. Organiseert en coördineert de laag-, midden- en hoogcomplexiteit rond de (aanstaande) ouders en (ongeboren) pasgeborene en diens naasten en schakelt, waar nodig, tijdig hulp van artsen in bij risicovolle situaties. Initieert, coördineert en participeert daarbij op het juiste moment in de verschillende overlegsituaties.

- 1.8. Bereidt de zwangere en ongeborene of pasgeborene voor op intern transport continueert de begeleiding en bewaking en van de vitale functies tijdens het transport.

- 1.9. Organiseert en coördineert de totale verpleegkundige zorg rond de pasgeboren en diens ouders/verzorgers en treedt op als intermediair tussen pasgeborene, ouders/verzorgers en andere disciplines.

Evalueren en rapporteren

- 1.10. Evalueert en rapporteert continue en systematisch over de snel wisselende gegevens en zorgresultaten van de zorgvragers, stelt het zorgplan bij aan de hand van de resultaten, en draagt over.

CanMEDS 2: Communicatie

Het ontwikkelen van competenties op het gebied van doelmatig en effectief communiceren met de zorgvrager en alle betrokkenen, rekening houdend met diversiteit, culturele achtergronden. Rekening houden met verschillende verantwoordelijkheden van functionarissen op diverse niveaus.

De obstetrieverpleegkundige:

- 2.1. Geeft psychosociale zorg en begeleiding aan de zwangere, barende, kraamvrouw, haar partner en pasgeborene binnen de werksetting. Past hierbij de principes van integrale zorg toe, zoals 'family integrated care'.

Aandachtspunten zijn:

- Aanpassen aan de nieuwe levensfase.
- Begeleiden van vrouw en partner met betrekking tot (verloren) kindwens.
- Informeren en ondersteunen van de vrouw met functieverlies (gerelateerd aan de zwangerschap en/of bevalling), zoals: seksuele dysfunctie, urine-, flatus-, faeces incontinentie.

- 2.2. Geeft voorlichting met gebruik van digitale communicatiehulpmiddelen (onder andere zorgapplicaties, zorg op afstand, beeldbelmogelijkheden) aan de (aanstaande) ouders en/of naasten om hen zoveel mogelijk de gelegenheid te bieden de zorg voor zichzelf c.q. de zorgvrager uit te voeren.

Aandachtspunten zijn:

- Het bevorderen van de zelfredzaamheid van de ouders/verzorgers en/of naasten in de zorg voor de pasgeborene.

- 2.3. Geeft individueel en groepsgewijs voorlichting aan de zorgvrager en diens naasten met gebruik van digitale communicatiehulpmiddelen (onder andere zorgapplicaties, zorg op afstand, beeldbelmogelijkheden) om de zorgvrager zoveel mogelijk de gelegenheid te bieden de zorg zelf uit te voeren.

Aandachtspunten zijn:

- De toepassing van e-health ter verbetering van de gezondheid en de gezondheidszorg in de werksetting.
- Instrueert en motiveert de zwangere, ouders/verzorgers om interactieve digitale hulpmiddelen, informatietechnologie en zorgapplicaties te gebruiken ter verbetering van de gezondheid van de zwangere en pasgeborene.

- 2.4. Communiceert mondeling en schriftelijk op operationeel niveau en rapporteert op een adequate wijze aan alle betrokkenen.

- 2.5. Maakt gebruik van informatietechnologie als onderdeel van de digitale overdracht binnen de integrale keten van moeder-kindzorg.

- 2.6. Handelt volgens de gebruikelijke methodiek (ABCDE, SBAR). Doet dit in samenwerking met collega zorgverleners en artsen. Houdt daarbij rekening met de eigen beroepsgrenzen, de feitelijke en de te verwachten gevolgen van onderzoek/behandeling, in acute en/of levensbedreigende situaties. Doet dit op een zodanige wijze dat weloverwogen besluiten genomen kunnen worden over de behandeling en de zorgverlening met toestemming van de zorgvrager (informed consenten, shared decision making).

Aandachtspunten zijn:

- Vraagstukken met ethische afwegingen.
- Het, in elke fase, kunnen ondersteunen van de zorgvrager op verschillende ontwikkelingsniveaus, leeftijden en naasten in besluitvormingsprocessen rond starten, wijzigen, voortzetten en stoppen van de behandeling.

- 2.7. Bemiddelt bij tegenstrijdige belangen en/of conflicten met het doel om wederzijdse effectieve communicatie te bewaken en/of te verbeteren.

CanMEDS 3: Samenwerking

Het ontwikkelen van competenties in doelmatig en effectief samenwerken met alle betrokkenen, inclusief de ouders/verzorgers en diens naasten. Samenwerken op verschillende niveaus: monodisciplinair, multidisciplinair, interprofessioneel. Het nemen van verantwoordelijkheden tot en met het hoogste complexiteitsniveau.

De obstetrie-verpleegkundige:

- 3.1. Neemt de overdracht van de zorgvrager in de ketenzorg op een systematische wijze in ontvangst en verwerkt de gegevens uit de overdracht op een adequate wijze. Organiseert het zorgplan als een onderdeel van de ketenzorg die de zorgvrager doorloopt. Draagt de zorg en de behandeling van de zorgvrager op een systematische wijze over aan betrokkenen binnen de keten.
- 3.2. Stemt de (keten)zorg intra- en extramuraal af met de verschillende disciplines die bij de uitvoering van de behandeling van het zorgvrager betrokken zijn.

Aandachtspunten zijn:

- Complexiteit van de gezondheidssituatie van de zorgvragers en de snelheid waarmee de gezondheidssituatie kan wisselen.
 - Proactieve werkwijze.
 - Intensiteit van de multidisciplinaire en interprofessionele samenwerking.
 - Op het juiste moment initiëren van verschillende overlegsituaties ten behoeve van de organisatie van de (keten)zorg en de continue afstemming daarvan op de medische behandeling.
 - Participeren in deze verschillende overlegsituaties.
 - Continue zorg voor de moeder en het (ongeboren) kind.
 - Leeftijd, culturele en spirituele achtergrond.
 - Zwangerschap, bevalling en het begin van het ouderschap als 'life event'.
 - Mate van emotionele ondersteuning.
 - Leefstijl.
 - Mate van communicatie.
 - Betrokken disciplines.
- 3.3. Levert een bijdrage aan de ethische besluitvorming over de behandeling en de zorg voor de (aanstaande) ouders in de ketenzorg door actief te participeren in overlegsituaties op afdelingsniveau.

Aandachtspunten zijn:

- De behandeling en de zorg voor de zwangere en haar partner bij zwangerschapsafbreking;
- De behandeling van vroeg geboren en.
- (On)verwachte confrontatie met aangeboren afwijkingen.

- 3.4. Verleent consult en/of geeft advies en instructie over de zorg aan (recent ontslagen) moeder en diens pasgeborene, aan verpleegkundige professionals op de afdeling en overige beroepsbeoefenaren in de moeder-kindzorg.

CanMEDS 4: Kennis en wetenschap

Het ontwikkelen van competenties op het gebied van professionele vakinhoudelijke kennis, vaardigheden, attitude en het leveren van een bijdrage aan de innovatie van het beroep.

De obstetrie-verpleegkundige:

- 4.1. Past evidence based en best practices toe in de dagelijkse beroepspraktijk:

Aandachtspunten zijn:

- Werkt volgens protocollen en richtlijnen en kan hier gemotiveerd van afwijken.
- Levert een bijdrage aan de aanpassing van evidence based en best practice richtlijnen en protocollen.
- Signaleert en meldt het ontbreken van protocollen en richtlijnen op relevante gebieden en levert een bijdrage aan de ontwikkeling hiervan.
- Levert een bijdrage aan de verbetering van de kwaliteit van zorg aan de zorgvrager en aan de kwaliteit van de ketenzorg door het participeren in werkgroepen en projecten op afdelingsniveau.

- 4.2. Formuleert, aan de hand van de methodische kwaliteitscyclus, concrete probleem- of vraagstellingen om de beroepspraktijk te verbeteren:

Aandachtspunten zijn:

- Draagt zorg voor het actueel houden van vak kennis en innovatie-ontwikkelingen in het eigen vakgebied middels vakliteratuur, congressen, symposia, e-learning, bij- en nascholing.
- Handelt in de dagelijkse beroepspraktijk volgens deze evidence based en best practices.
- Draagt bij aan het evidence based door ontwikkelen en verbeteren van de beroepssituatie door vanuit een probleem- en/of vraagstelling een ontwikkel- c.q. verbeterplan op te stellen.

- 4.3. Draagt bij aan intercollegiale kwaliteitszorg, legt aan beroepsgenoten verantwoording af over het eigen professioneel handelen, geeft waar nodig uitleg en werkinstructies aan studenten en/of professionals.

- 4.4. Geeft zo nodig uitvoering aan taken in de uitvoering van onderzoeksprojecten.

CanMEDS 5: Maatschappelijk handelen

Het ontwikkelen van competenties op het gebied van maatschappelijke verantwoording vanuit de werksetting van de zorgvrager, volgens wet- en regelgeving. Bevorderen van innovaties in de gezondheidszorg.

Het ontwikkelen van competenties op het gebied van de zorg voor en het afstemmen met het systeem rond de moeder en de pasgeborene.

De obstetrie-verpleegkundige:

- 5.1. Heeft kennis van methodieken om de zorg af te stemmen om het systeem rond de moeder en het kind, zoals 'family integrated care', en past deze toe. Heeft kennis van de problematiek rond kwetsbare zwangeren, en kan daarop inspelen in de zorg voor de moeder, het kind en het systeem rond de moeder en het kind.
- 5.2. Heeft kennis van wet- en regelgeving, past deze toe, geeft voorlichting en neemt waar nodig preventieve maatregelen.

Aandachtspunten hierbij voor kwaliteit, preventie en het veiligheidsmanagementsysteem (VMS) zijn:

- Medicatieveiligheid.
- Psychische en sociale problematiek.
- Infectiepreventie en epidemiologie.
- Antibioticaresistentie.
- Valpreventie.
- Complicatiepreventie.
- Risico op ondervoeding.
- Juist gebruik van apparatuur conform convenant medische technologie.
- Omgaan met risicovolle en voorbehouden handelingen Wet BIG.
- Leefstijlbevordering.
- Melden van incidenten, Veilig Incidenten Melden (VIM).

- 5.3. Signaleert en informeert de arts bij signalen van (kinder)mishandeling en huiselijk geweld. Heeft hierbij oog voor de invloed van het sociale netwerk van de zorgvrager.

CanMEDS 6: Leiderschap

Het ontwikkelen van competenties op het gebied van persoonlijk en intercollegiaal leiderschap.

De obstetrie-verpleegkundige:

- 6.1. Kan inhoud geven aan professioneel leiderschap passend bij de dagelijkse beroepspraktijk waarbij invloed uitgeoefend wordt op de operationele werksetting en het persoonlijk functioneren daarin.

Aandachtspunten zijn:

- persoonlijk leiderschap
- klinisch redeneren

- effectieve beïnvloedingsvaardigheden
- resultaatgericht, innovatief en probleemoplossend handelen
- met begrip voor onderlinge verhoudingen
- omgevingssensitiviteit
- empathisch handelen
- netwerken en verbinden

6.2. Neemt verantwoordelijkheid voor de eigen professionele ontwikkeling.

Aandachtspunten zijn:

- Zorgvuldig overdenken van gemaakte keuzen, beslissingen en het eigen handelen, inhoudelijk, procesmatig en moreel (reflectieve beroepshouding).
- In kaart brengen van de eigen beroepsontwikkeling en definiëren van de eigen leervragen (deskundigheidsborging).
- Leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van de professionele standaarden.
- Op de hoogte blijven van nieuwe ontwikkelingen binnen de acute zorgverlening.

CanMEDS 7: Professionaliteit

Het ontwikkelen van competenties op het gebied van de professionele (beroeps)ontwikkeling en kwaliteitszorg.

De obstetrie-verpleegkundige:

7.1. Neemt verantwoordelijkheid voor de eigen professionele ontwikkeling.
Voert werkzaamheden uit op een integrale, professionele en betrokken wijze.

Aandachtspunten zijn:

- Reflectie op het beroepsmatig handelen.
- Definiëren van leervragen, deskundigheidsborging en feedback.
- Beroepsethiek, beroepscode en professionele beroepsimago.
- Beroepsgeheim.
- Bevoegdheden en verantwoordelijkheden.
- Wet en regelgeving met betrekking tot de privacy persoonsgegevens.

7.2. Signaleert incidenten en bijna incidenten en denkt mee over oplossingen om deze in de toekomst te voorkomen.

7.3. Gaat op een milieuvriendelijk manier om met materialen en apparatuur passend bij het milieubeleid van de zorgorganisatie.

7.4. Voert bedrijfshulpverlening uit conform richtlijnen en protocollen.

7.5. Werkt als professional effectief en doelmatig in de arbeidssituatie en de gehele keten van zorg-, hulp- en dienstverlening.

7.6. Levert een bijdrage aan de kwaliteit van zorg, het beleid binnen de werksetting en innovatie door het toepassen van kwaliteitszorg, het participeren in werkgroepen en projecten op afdelings- of organisatieniveau.

- 7.7. Besteedt de beschikbare tijd en medische/verpleegkundige hulpmiddelen en apparatuur verantwoord, rekening houdend met kwaliteit en kostenbeheersing.

4. Specifieke bepalingen

4.1 Instroomeisen

De opleiding obstetrie-verpleegkundige kan worden gevolgd door BIG geregistreerde verpleegkundigen.

4.2 Dienstverband en leerarbeidsovereenkomst

De student heeft gedurende de opleiding:

- een dienstverband bij een CZO-erkende zorgorganisatie;
- een leerarbeidsovereenkomst van minimaal 24 uur per week.

4.3 Eisen praktijkleersituatie

De werkgever garandeert dat de student de benodigde stages doorloopt om bekwaam te worden op het vereiste supervisieniveau. Het is aan de werkgever om te bepalen welke stages dit zijn en hoe lang deze duren.

Bronnen

- CZO Flex Level themacluster moeder-kind. Eindverslag april 2020.
- CZO Flex Level Architectuur www.czoflexlevel.nl 2020.
- CZO opleidingseisen obstetrie-verpleegkundige, 1 september 2016.
- Huber, M., Jung, H. Persoonsgerichte zorg is gebaat bij kennis van ziekte én van gezondheid. *Bijblijven* 31, 589-597 (2015).
- Ten Cate, O., & Wijnen-Meijer, M. (2018). In het opleidingsplan voor longartsen wordt nu gewerkt met EPA: wat is dat eigenlijk? *Spreekuur Longziekten*, 9(1), 1-4.
- Ten Cate, O., Chen, H. C., Hoff, R. G., Peters, H., Bok, H., & Van der Schaaf, M. (2015). Curriculum development for the workplace using entrustable professional activities (EPAs): AMEE guide no. 99. *Medical Teacher*, 37(11), 983-1002.
- V&VN, Expertisegebied Verpleegkundige Voortplanting, Obstetrie en Gynaecologie oktober 2013.

Bijlage: toelichting op de opleidingseisen

Inleiding

In deze toelichting gaan we in op de relatie tussen het nieuwe CZO-opleidingsstelsel en de opleidingseisen. Dit stelsel krijgt vorm in het programma CZO Flex Level (2018-2023). De implementatie vindt plaats in de periode 2020 tot en met 2022. Doordat het stelsel nog in ontwikkeling is, worden de opleidingseisen gedurende de looptijd van het project CZO Flex Level waar nodig aangepast. Daarna wordt de inhoud jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld naar de actuele ontwikkelingen.

Opleidingseisen en nieuwe opleidingsstelsel (CZO Flex Level)

Met het programma CZO Flex Level worden CZO-erkende opleidingen vernieuwd en ondergebracht in een flexibel en samenhangend stelsel. Daardoor ontstaan meer in- en doorstroommogelijkheden en geïndividualiseerde leerroutes. Uitgangspunten van het nieuwe stelsel zijn:

- Functiegericht opleiden voor de specifieke werkcontext staat centraal.
- Het CZO-opleidingsstelsel bestaat uit kwalificeerbare en certificeerbare leereenheden.
- Entrustable Professional Activities (EPA's) vormen de belangrijkste bouwstenen van het flexibel en samenhangend opleidingsstelsel.

In dit stelsel is nog steeds sprake van opleidingen met een civiel effect (CZO-diploma's en certificaten). In het programma CZO Flex Level is verkend of het mogelijk is om het stelsel volledig te flexibiliseren, door geen diploma's meer te hanteren, maar flexibele leerroutes met persoonlijke profielen. De conclusie is dat het loslaten van diploma's op korte termijn niet wenselijk en haalbaar is.

In het nieuwe stelsel wordt nog steeds opgeleid tot een diploma voor functies, gerelateerd aan een beroep en een expertisegebied, zoals: intensivacareverpleegkundige, oncologieverpleegkundige, kinderverpleegkundige en dialyseverpleegkundige. Met kwalificeerbare en certificeerbare eenheden wordt flexibiliteit bereikt. Zo ontstaat de mogelijkheid individuele leerroutes te volgen, waardoor eventuele verdieping of verbreding mogelijk is, passend bij de behoefte van de student en (de context van) een zorgorganisatie.

Relatie opleidingseisen met EPA's

De deskundigheidsgebieden en eindtermen in de opleidingseisen geven een kader. Eindtermen zijn gebaseerd op de CanMEDS, beroeps/functieprofielen, instroomeisen en landelijke wet- en regelgeving.

EPA's en CanMEDS

Het EPA-concept is geïntroduceerd om het begrip competenties praktisch te vertalen naar het opleiden op de werkvloer. EPA's zijn eenheden van het werk, terwijl competenties een beschrijving zijn van iemands capaciteiten (op basis van een integratie van kennis, vaardigheden en attituden).

Op het moment dat de zorgorganisatie en het opleidingsinstituut het EPA-gebaseerd opleiden goed geïmplementeerd hebben en de student bekwaam is verklaard op supervisieniveau 4 voor de voorgeschreven EPA's, wordt deels voldaan aan de opleidingseisen.

Bij de ontwikkeling van EPA's zijn in principe alle CanMEDS meegenomen. Eindtermen op het vlak van kennis en wetenschap, maatschappelijk handelen, leiderschap en professionaliteit (CanMEDS 4 t/m 7) zijn echter niet altijd direct te vertalen in een EPA, omdat ze niet te observeren zijn en/of niet geschikt zijn om na afnemende supervisie toe te vertrouwen. Denk daarbij ook aan kennis over ketenzorg of aan eHealth-toepassingen die nog geen staande praktijk zijn. Dit soort elementen vragen om een aanvullende (didactische) aanpak, bijvoorbeeld het uitvoeren van een onderzoek. Bij CZO Flex Level is hiervoor de term 'overige leeractiviteiten' gekozen.

CanMEDS

In CZO Flex Level is gekozen voor de volgende CanMEDS-competentiegebieden:

1. Vakinhoudelijk handelen
2. Communicatie
3. Samenwerking
4. Kennis en wetenschap
5. Maatschappelijk handelen
6. Leiderschap
7. Professionaliteit

Hierbij is besloten om **niet** aan te sluiten op de CanMEDS die in de initiële opleidingen mbo- en hbo-verpleegkunde worden gehanteerd, maar om deze aangepaste benaming te hanteren. De redenen hiervoor zijn als volgt:

- Niet alle CZO-erkende opleidingen kennen de rol van zorgverlener (denk aan de rol van klinisch perfusionist, radiodiagnostisch laborant en deskundige infectiepreventie).
- Het sluit beter aan bij de medische vervolgopleidingen⁴.
- Het competentiegebied 'leiderschap' is concreter dan 'organisatie'.

Diplomerings

Het behalen van alle kern-EPA's leidt tot een CZO-erkend diploma. Uitgangspunt is dat een student aan de opleidingseisen voldoet, als deze voor de kern-EPA's bekwaam is op supervisieniveau 4 en als de overige leeractiviteiten succesvol zijn afgerond. Op het diploma wordt aangeduid dat het een EPA-gebaseerde opleiding is. De verschillende soorten EPA's die voor de CZO-opleidingen van belang zijn, met civiel effect (diplomerings) staan in onderstaande tabel.

Welke EPA's er zijn per opleidingsroute staat op de [website van CZO Flex Level](#)

⁴ Kaderbesluit Commissie Specialismen Geneeskunde (CGS) van 13 maart 2019 houdende de algemene eisen voor de opleiding, registratie en herregistratie voor de geneeskundig specialist en voor de erkenning van opleiders, opleidingsorganisaties en opleidingsinstituten (ingangsdatum 1 januari 2020).

Type EPA en civiel effect	Uitleg
1. Basis-EPA's (alleen bij acute zorg) Complete set van BAZ-EPA's op superviseniveau 4 leidt tot certificaat BAZ (CZO)	Vormen de gemeenschappelijke basis voor alle specialisaties binnen een cluster. Dit zijn alle (beroeps)activiteiten die binnen de verschillende specialisaties van het opleidingscluster herkenbaar en van toepassing zijn. Hierbij is alleen de context (de setting waar deze activiteiten plaatsvinden) verschillend.
2. Kern-EPA's Complete set van Kern-EPA's op superviseniveau 4 leidt tot diploma (CZO)	Moeten worden behaald door alle studenten binnen een bepaalde specialisatie, ongeacht de context waarin ze werken (bijvoorbeeld ziekenhuis, ZBC, thuiszorg, etc.)
3. Specifieke EPA's Landelijke registratie door CZO op superviseniveau 4.	Zijn alleen te behalen op afdelingen met een specifieke taakstelling, zorgtaak of op een afdeling met een specifieke categorie zorgvragers (bijvoorbeeld orgaantransplantatie). De beschreven activiteiten in deze EPA's sluiten dus niet aan op iedere werksituatie. Deze EPA's hoeven niet door alle studenten binnen een bepaalde opleiding behaald te worden, maar kunnen door een werkgever vereist worden omdat de professionele activiteit in die betreffende context belangrijk is. Ze dienen als verdieping of verbreding of kunnen aanvullend behaald worden bij overstap naar een andere setting.
4. Functie-overstijgende EPA's Landelijke registratie door CZO op superviseniveau 4. Overtijgende EPA's die tevens tot de kern van een opleiding horen maken deel uit van het CZO diploma.	Andere EPA's worden gebruikt in meer opleidingen; ze horen niet bij een specifieke functie. Deze functie-overstijgende EPA's kunnen onderdeel zijn van meerdere opleidingen, als kern- of specifieke EPA. Ook kunnen ze worden behaald door professionals in opleiding die zich verder willen verdiepen en scholen. Voorbeelden zijn het verzorgen van een verpleegkundig spreekuur en zorgdragen voor de patiënt in de palliatieve fase).

Als de kern-EPA's zijn toevertrouwd aan de student (zie opleidingseisen), kan deze zich bekwamen voor de specifieke EPA's (zover van toepassing in de specifieke setting waar de student werkzaam is). Het CZO registreert per student de specifieke EPA's en overstijgende EPA's die zijn behaald op superviseniveau 4.

Specifieke bepalingen

Vrijstellingen

In CZO Flex Level wordt verder verkend voor welke veel voorkomende doorstroomtrajecten van de ene functie naar een andere, collectieve vrijstellingen mogelijk zijn. Zolang de collectieve vrijstellingen nog niet zijn bepaald (door CZO Flex Level), bepaalt de zorgorganisatie in alle gevallen welke vrijstelling geldt.

Collectieve vrijstellingen gelden voor zowel het theorie- als praktijkdeel en hebben betrekking op eerder gevolgde opleidingen. Door collectieve vrijstellingen te beschrijven voor veel voorkomende doorstroomtrajecten, wordt de doorstroom naar een andere opleiding binnen het CZO-opleidingsstelsel vergemakkelijkt en landelijk gelijkgetrokken.

Omvang van de opleiding

In CZO Flex Level wordt gewerkt aan een aanduiding van de omvang in studiepunten, gebaseerd op European Credits (EC). De systematiek moet daarna op opleidingsniveau worden ingericht. CZO Flex Level zal de zorgorganisaties en opleidingsinstituten regelmatig informeren over de voortgang van de ontwikkeling van een studiepuntensystematiek. Ook zal CZO Flex Level de zorgorganisaties en opleidingsinstituten adviseren hoe hiermee om te gaan in de herontwerp- en implementatiefase. Het CZO verwerkt de gekozen studiepuntensystematiek vervolgens in de opleidingseisen.

Stages

In de opleidingseisen staat: "De werkgever garandeert dat de student de benodigde stages doorloopt om bekwaam te worden op het vereiste supervisieniveau. Het is aan de werkgever om te bepalen welke stages dit zijn en hoe lang deze duren".

Doel is enerzijds om hiermee het belang van stages te onderstrepen en anderzijds ruimte te bieden voor flexibilisering en maatwerk (wat is precies nodig in een specifieke zorgsetting en wat is nodig om bekwaam te worden voor de EPA's). Maatwerk is nodig omdat in toenemende mate variatie is in zorgsettings. De verantwoordelijkheid voor wat nodig is om professionals goed te equiperen om kwalitatief goede en veilige zorg te bieden ligt bij zorgorganisaties, professionals en opleidingsinstituten. CZO Flex Level zal hen tijdens de herontwerp- en implementatiefase adviseren. Stages kennen twee varianten:

- Een oriënterende stage, bijvoorbeeld om meer inzicht te krijgen in de zorgketen. Doel is om daarmee de samenwerking in de keten te bevorderen.
- Een stage die noodzakelijk is om voor de EPA's op supervisieniveau 4 te komen. Dit betekent dat als het niet mogelijk is om binnen de zorgsetting waar de student werkzaam is, bekwaam te worden voor een kern-EPA, deze zich ergens anders moet bekwamen.

Het CZO houdt toezicht op hoe zorgorganisaties omgaan met deze stages. Het accent ligt hierbij op de vraag of de student voldoende in staat wordt gesteld om zich te bekwamen.

Eisen aan de werkbegeleider

De rol van de werkbegeleider is al cruciaal en wordt in het nieuwe stelsel nog belangrijker. Daarom is het raadzaam om deze rol te actualiseren, want de didactische vaardigheid en de professionaliteit van de werkbegeleider zijn onderdeel van de ruggengraat van het stelsel.

In de CZO-erkenningcriteria voor zorgorganisaties komt de deskundigheid van de werkbegeleider aan de orde. De rol van de werkbegeleider komt ook aan de orde in het toezicht (audits). CZO Flex Level besteedt bij de implementatie aandacht aan de rol van de werkbegeleider.

Toezicht van het CZO

Het toezicht van het CZO is al een aantal keer genoemd. Voor de implementatie van het nieuwe stelsel richt het CZO een monitor in. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met CZO Flex Level. Meer informatie staat op [de website van het CZO](#).

Evaluatie van de opleidingseisen

Ongeveer een half jaar na publicatie evalueert het CZO de opleidingseisen.